

บทที่ 4

ตัวละคร

ในการศึกษาเรื่องตัวละครจากพระราชนิพนธ์ตัวละครพูดร้อยแก้วภาษาไทยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เอง ปรากฏว่า ตัวละครที่จัดว่ามีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ได้แก่ ตัวเอกฝ่ายชาย ตัวเอกฝ่ายหญิง ตัวละครที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก และตัวตลก

การแบ่งประเภทของตัวละครว่าตัวใดจะเป็นตัวเอกฝ่ายชาย ตัวเอกฝ่ายหญิง ตัวละครที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก และตัวตลก นั้น ผู้เขียนพิจารณาบทบาทของตัวละคร และความสำคัญของตัวละครที่มีต่อเนื้อเรื่องเป็นหลัก ตัวเอกฝ่ายชายไม่จำเป็นจะต้องเป็นคนหนุ่มที่โดดเด่นงานกับตัวเอกฝ่ายหญิงในตอนจบเรื่อง แต่จะเป็นผู้มีบทบาทเด่นที่สุดในเรื่องนั้นแทน เช่น พระพิมลเมธี เป็นตัวเอกฝ่ายชาย ในเรื่อง บ่วงมาร แทนที่จะเป็นหลวงยงยุทธชาติ ผู้โดดเด่นงานกับสังวาลย์ ตัวเอกฝ่ายหญิงของเรื่อง ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาแล้ว พระพิมลเมธีเป็นผู้มีบทบาทเด่นกว่าหลวงยงยุทธที่มาก และจากหลักการพิจารณาในทำนองเดียวกัน นายลำ (ทิพเคชะ) บิดาของแมลลอ จึงเป็นตัวเอกฝ่ายชายในเรื่อง เห็นแก่ลูก และพระภริมย์วรากร จึงเป็นตัวเอกฝ่ายชายในเรื่อง หัวใจนักรบ เป็นต้น ในกรณีที่มีตัวละครที่จัดเป็นประเภทเดียวกันหลายตัว ผู้เขียนเลือกตัวละครที่เด่นที่สุดในแต่ละประเภทมาพิจารณาในการศึกษารายละเอียดของตัวละคร

ตัวละครแต่ละประเภทจากพระราชนิพนธ์ตัวละครพูดร้อยแก้วภาษาไทย ที่ทรงพระราชนิพนธ์จากจินตนาการของพระองค์เอง มีดังต่อไปนี้ คือ

ชื่อเรื่อง	ตัวเอกฝ่ายชาย	ตัวเอกฝ่ายหญิง	ตัวละครที่มีบทบาท เด่นแต่เป็นฝ่ายตรง กันข้ามกับตัวเอก	ตัวละคร
กอบแก้ว	พระเทพราชเสวี	น.ส. พิมพา ศุภนาม	หลวงวิศาลวิชัยนगर	ขุนประกาศ- กิจการ
แก่นแคน	พระประเสริฐโมตรี	-	พระวิเศษอุฎการ	-
ฉนมสมกับไผ่ยา	นายจันมีท้อ ห่มแพ	นางภริมย์ฤดี	หลวงภริมย์ฤดี	หลวงวิชิต- อักษร
ความถี่ใจ	นายสวัสดิ์	แม่สายหยุด	จอห์น แฟรงก์	เอม
จัดการรับเสด็จ	ข้าราชการเมืองศรีภริมย์ที่จัดการ รับเสด็จ		นายชั้น	อ้ายมั่ง
"เจ้าข้า, สารวัค !"	นายร้อยตรีเจริญ วัฒนานนท์	น.ส. สงวน พลโยธิน	-	เถอ
ควยอำนาจ	สมเด็จพระเจ้า- วิศกรที่ 6	-	สัมมารโศ	-
น้อย อินทเสน	น้อย อินทเสน	แม่มาลัย	หลวงราชภักดีจาร์ณ	หลวงวร เวส- วิสิฐ
ม่วงमार	พระพิมลเมธี	สังวาลย์	แม่สลับ	ถึก
บุรุษแดง	พระยาพิชัยเสวี	-	พระยาอารักษ์- ราชากร	-

ชื่อเรื่อง	ตัวเอกฝ่ายชาย	ตัวเอกฝ่ายหญิง	ตัวละครที่มีบทบาท เด่นชัด เป็นฝ่ายตรง กันข้ามกับตัวเอก	ตัวตลก
โง่งนาง	หลวงเจียวรถธาร	น.ส. สายหยุด สมุททานนท์	พระวิสุตร์พาโร	-
ฟอกไม้ขาว	-	จำรัส	หลวงพรพาโรภรรยา	-
มหาตมะ	นายสน	แม่ละไม	-	-
ไม้โกธ	ทิตย์เพชร	แม่สาย	หมื่นหาญ	อ้ายโปล้ง
เสียดละ	นายพันโทพระยา- รามพลภัทร์	น.ส. ศรี วรวิสัย	นางกุหลาบ สุนทร กานต์	-
หนังสือ	พระศุภสาส์นโสภิต	สุกัญญา	นายประเสริฐ ศุภางค์	-
หมายนำมอหน้า	นายรอยเอกแก้ว กุสุมรัตน์	มาลี สุทธะสิริ	หลวงภักดิ์คำรัง- ศักดิ์	-
หมิ่นประมาทศาล	หลวงพิทักษ์ธรรม- บุญกิจ	-	นายบัว	นายบัว
หัวใจนักรบ	พระภิมขั้วรากร	น.ส. อุไร	นายขุนเบง	-
หาโล่ห์	ขุนจ่านงจำแนก- อติ๊ด	แม่เฉลา	แม่สำออง	-
เห็นแก่ลูก	นายลำ (ทิพเคชะ)	แม่ลออ	-	-

ลักษณะของตัวละครแต่ละประเภท

ในการศึกษาลักษณะของตัวละครแต่ละประเภทดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนรวบรวมลักษณะต่าง ๆ ของตัวละครจากคำบรรยายโดยตรง จากถ้อยคำของตัวละครตัวอื่นที่กล่าวถึง และโดยการสรุปจากพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดของตัวละครนั้น

ประเภทย่อยของตัวละคร

นอกจากตัวละครในพระราชนิพนธ์บทละครพูดร้อยแก้วภาษาไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะแบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 4 ประเภท คือ ตัวเอกฝ่ายชาย ตัวเอกฝ่ายหญิง ตัวละครที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก และตัวตลกแล้ว เมื่อพิจารณาจากบทบาทของตัวละครแต่ละประเภทยังสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อย ๆ ได้อีกหนึ่ง เพื่อความสะดวกในการเรียบเรียงเรื่องการศึกษาของตัวละครแต่ละประเภทไม่ให้อึดอัด ผู้เขียนจึงขอกำหนดหมายเลขประจำกลุ่มตัวละครดังต่อไปนี้ คือ

- ประเภทที่ 1 ตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมค้ำจุนเรื่อง
- ประเภทที่ 2 ตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมในตอนต้นเรื่องไม่สู้ดีแต่กลับเป็นคนดี และทำให้เรื่องจบลงด้วยดี
- ประเภทที่ 3 ตัวเอกฝ่ายหญิง
- ประเภทที่ 4 ตัวละครฝ่ายชายที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก โดยที่ตัวละครตัวนั้นเป็นผู้มีพฤติกรรมร้ายที่เกิดจากความตั้งใจอย่างมั่นคงค้ำจุนเรื่อง และในตอนท้ายเรื่องก็ไม่มีพฤติกรรมใดที่จะแสดงว่าตัวละครประเภทนี้สำนึกในการกระทำของตน
- ประเภทที่ 5 ตัวละครฝ่ายชายที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก โดยที่ตัวละครตัวนั้นเป็นผู้มีพฤติกรรมร้ายที่เกิดจากความโลภ ความเจ้าชู้ หรือความเห็นแก่ตัว และในตอนท้ายเรื่อง ตัวละครประเภทนี้ก็สำนึกในความผิดของตน
- ประเภทที่ 6 ตัวละครฝ่ายหญิงที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก
- ประเภทที่ 7 ตัวตลก

ตัวละครประเภทที่ 1

ตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมผิดตั้งแต่ต้นเรื่อง

ตัวละครประเภทที่ 1 มี 15 ตัว คือ

พระเพทราชาเสวี	ในเรื่อง	<u>กลแตก</u>
พระประเสริฐไมตรี	ในเรื่อง	<u>แกแค้น</u>
นายจันมีชื่อ หุมแพ	ในเรื่อง	<u>ชนมสมกับเฝ้าฯ</u>
นายสวัสดิ์	ในเรื่อง	<u>ความคิมิไชย</u>
นายร้อยตรีเจริญ วัฒนานนท์	ในเรื่อง	<u>"เจ้าข้า, สารวัค !"</u>
สมเด็จพระเจ้าวิคตอรัที่ 6	ในเรื่อง	<u>ฉวยอำนาจ</u>
น้อย อินทเสน	ในเรื่อง	<u>น้อย อินทเสน</u>
พระพิมลเมธี	ในเรื่อง	<u>บางมาร</u>
พระยาพิชัยเสวี	ในเรื่อง	<u>ดูร้ายแฉลง</u>
หลวงเชียวชลาธาร	ในเรื่อง	<u>โทองพาง</u>
ทิพย์เพชร	ในเรื่อง	<u>ไม้โกรธ</u>
นายพันโทพระยารามพลภัทร	ในเรื่อง	<u>เสียสละ</u>
พระศกสาสน์โสภิต	ในเรื่อง	<u>หนังสือ</u>
นายร้อยเอกแก้ว กุสมรัตน์	ในเรื่อง	<u>นายน้ำบ่อน้ำ</u>
หลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ	ในเรื่อง	<u>หมิ่นประมาทศาล</u>

1.1 อายุ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงพระระบุนอายุของตัวละครทุกตัวไว้ในพระราชนิพนธ์แต่ละครทุก ๆ ถ้าจะพิจารณาอายุของตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมผิดตั้งแต่ต้นเรื่องเท่าที่ทรงระบุไว้ จะพบว่า

อายุของตัวละครประเภทที่ 1 ที่ต่ำที่สุด คือ 20 ปี ได้แก่ น้อย อินทเสน ในเรื่อง น้อย อินทเสน

ตัวละครประเภทที่ 1 ตัวอื่น ๆ จะมีอายุ 21 ปี 25 - 30 ปี 26 ปี 30 ปีเศษ 40 ปีเศษ .และตัวละครฝ่ายชายประเภทเดียวกันที่มีอายุสูงที่สุด คือ เลข 40 ปี

ตัวละครประเภทที่ 1 ที่อายุ 21 ปี ได้แก่ นายจันมีชื่อ ห่มแหง ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา ที่อายุระหว่าง 25 - 30 ปี ได้แก่ นายรอยเอกแก้ว กุสุมรัตน์ ในเรื่อง หมายน้าบอหน้า ที่อายุ 26 ปี ได้แก่ หลวงเชียวธรราร ในเรื่อง โหงพาง ที่อายุ 30 ปีเศษ ได้แก่ พระเทพราชเสวี ในเรื่อง กลแตก ที่อายุ 40 ปีเศษ ได้แก่พระพิมลเมธี ในเรื่อง บ่วงมาร และที่อายุเลข 40 ปี ได้แก่ พระศุภสาสน์โสภิต ในเรื่อง หนังเสือ

อายุของตัวละครประเภทที่ 1 ตามที่ได้ทรงกำหนดไว้มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เป็นอย่างยิ่ง นอย อินทเสน เป็นตัวละครที่ยังรักสนุกมีความคิดแปลก คือ ความคิดในการแปลงตัว จึงนับว่าเหมาะสมที่นอย จะมีอายุเพียง 20 ปี นายรอยเอกแก้ว กุสุมรัตน์ และหลวงเชียวธรราร ที่มีอายุระหว่าง 25 - 30 ปี นั้น เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมของตัวละครทั้งสองแล้ว จะเห็นว่าเป็นบุคคลสมวัย คือ ถือความรักเป็นเรื่องสำคัญตามวิสัยคนหนุ่มทั่วไป แต่ก็มีควมยับยั้งชั่งใจ ความรู้จักประมาณตน และความรับผิดชอบมากพอสมควร ทั้งการแสดงความรักของตนให้หญิงคนรักทราบก็เป็นไปอย่างอยู่ในระเบียบประเพณี ส่วนพระราชเสวี ในเรื่อง กลแตก นั้น ก็เป็นผู้มีความคิดสุขุมมากกว่านายรอยเอกแก้ว กุสุมรัตน์ หรือ หลวงเชียวธรราร สามารถเก็บความในใจของตนไถนานกว่าบุคคลทั้งสอง พระพิมลเมธี ในเรื่อง บ่วงมาร เป็นชายและมีลูกอยู่ในวัยสาว แต่พระพิมลเมธียังมีความคิดในการเลือกคู่ครองใหม่พลาดไป ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่พระพิมลเมธีจะมีอายุในเกณฑ์ 40 ปีเศษ อ่อนกว่าพระศุภสาสน์โสภิต ในเรื่อง หนังเสือ ซึ่งเป็นผู้มีอารมณ์เยือกเย็น รักการงาน มีความเป็นผู้ใหญ่จนทำให้สุกัญญา ภรรยาผู้มีอายุเพียง 18 ปี หันไปสนใจกับความสุขเพลิดเพลินจากนายประเสริฐ สุภางค์ เพื่อนชายที่มีอายุเพียง 25 หรือ 26 ปี อยู่ระยะหนึ่ง แต่จากความเป็นผู้ใหญ่ที่สุขุม และอารมณ์เย็นของพระศุภสาสน์โสภิต ก็มีสาเหตุทำให้เหตุการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า อายุของตัวละครมีส่วนสัมพันธ์กับบทละคร เป็นอย่างดี

1.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงระบุอาชีพของตัวละครทุกตัวไว้ในพระราชนิพนธ์ตัวละครพูด ผู้เขียนได้รวบรวมอาชีพของตัวละครประเภทที่ 1 เฉพาะที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้อย่างชัดเจน ปรากฏว่า ตัวละครประเภทที่ 1 มีอาชีพและตำแหน่งหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

1. พระมหากษัตริย์ ได้แก่ พระเจ้าวิคตอร์ที่ 6 ราชาแห่งคอโรเนีย ในเรื่อง ฉวยอำนาจ
2. ทหารบก ได้แก่
  - 2.1 นายร้อยตรีเจริญ วัฒนานนท์ ในเรื่อง เจ้าขา, สารวัต! ¹
  - 2.2 นายพันโทพระยารามพลภัทร ในเรื่อง เสียดุล และ
  - 2.3 นายร้อยเอกแก้ว กุสุมรัตน์ ในเรื่อง หมายน่าขอลา
3. ทหารเรือ ได้แก่ หลวงเจี้ยวชลธาร ในเรื่อง โพงพาง
4. ผู้พิพากษา ได้แก่ หลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล
5. ทนายความ ได้แก่ ทิตย์เพชร ในเรื่อง ไม้โกธ ¹
6. ข้าราชการพลเรือน ได้แก่
  - 6.1 พระประเสริฐโมศรี ในเรื่อง แก๊กแคน ²
  - 6.2 พระยาพิศิษฐ์เสวี ในเรื่อง ผู้ร้ายแดง
  - 6.3 พระศกสาสน์โศภิต ในเรื่อง หนังสือ

¹ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า "เรียนกฎหมายคึกจะเป็นทนายความ"

² ทรงระบุว่า เป็นข้าราชการกระทรวงต่างประเทศ

6.4 พระเทพราชเสวี ในเรื่อง กลแตก

6.5 นายจันมีชื่อ หุ้มแพร ในเรื่อง ขนมสมกับ
น้ำยา

6.6 พระพิมลเมธี ในเรื่อง บ่วงมาร

7. นักเรียนเสื่อป่า¹ ไค้แก่ นายสวัสดิ์ ในเรื่อง ความถี่ไชย

อาชีพของตัวละครในพระราชนิพนธ์แต่ละครมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี
จึงจะเห็นได้จากเรื่องย่อข้างต้น ทั้งอาชีพของตัวละครยังมีส่วนแสดงบุคลิกลักษณะและนิสัย
ของตัวละครด้วย ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในตอนต่อไป

1.3 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะของตัวละครฝ่ายชายประเภทที่ 1 ที่มีมากที่สุด คือ ความฉลาดและความกล้าหาญ

ตัวละครที่มีความฉลาดไค้แก่ พระเทพราชเสวี ในเรื่อง กลแตก พระประเสริฐโมศรี
ในเรื่อง แกแค้น สมเด็จพระเจ้าวิคตอร์ที่ 6 ในเรื่อง ฉวยอำนาจ หลวงเจียวชดชาร ใน
เรื่อง โพงพาง และทศย์เพชร ในเรื่อง ไม้โกธร

ตัวละครที่มีความกล้าหาญ ไค้แก่ สมเด็จพระเจ้าวิคตอร์ที่ 6 ในเรื่อง ฉวยอำนาจ
นายร้อยเอกแก้ว กุสุมรัตน์ ในเรื่อง หมายน้าม่อน นายสวัสดิ์ ในเรื่อง เสียดสะ และ
พระศุภศาสนโสภิต ในเรื่อง หนังสือ

ลักษณะของตัวละครประเภทนี้ที่รองลงมา คือ

มีวาทศิลป์ สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้อื่นให้คล้อยตาม ไค้แก่ นายจันมีชื่อ หุ้มแพร
ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา พระพิมลเมธี ในเรื่อง บ่วงมาร สมเด็จพระเจ้าวิคตอร์ที่ 6
ในเรื่อง ฉวยอำนาจ นายพันโทพระยารามพลภัทร ในเรื่อง เสียดสะ และพระยาพิศิษฐ์เสวี
ในเรื่อง บุรุษแดง

¹ ทรงระบุไว้ควยว่า พระยาพิศิษฐ์เสวีในเรื่อง บุรุษแดง เป็นเสื่อป่าควย

ตัวละครที่มีลักษณะพูดตรงไปตรงมาและค่อนข้างแรง ได้แก่ พระประเสริฐโมศรี ในเรื่อง แก้แค้น กับนายจันมีชื่อ หุ้มแพร ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา

ลักษณะของตัวเอกฝ่ายชายประเภทที่ 1 ที่จัดว่ามีมากพอสมควร คือ ซื่อตรง และ ว่องไวคล่องแคล่ว

ตัวละครที่ซื่อตรงที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ หลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล หลวงเชียวรอดธาร ในเรื่อง โพงพาง นายร้อยเอกแก้ว กุสุมรัตน์ ในเรื่อง หมายนำบ่อน้ำ และพระเทพราชเสวี ในเรื่อง กลแตก

ส่วนตัวละครที่ว่องไวคล่องแคล่ว ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าวิคตอร์ที่ 6 ในเรื่อง นวยอำนาจ พระยาพิชัยธูเสวี ในเรื่อง นุร่ายแมลง พระศุภสาสน์โสภิต ในเรื่อง หนังเสือ และพระเทพราชเสวี ในเรื่อง กลแตก

คุณสมบัติของตัวละครประเภทนี้ที่ยังมีอยู่ตรงกันในตัวละครต่างเรื่องกัน ได้แก่ อารมณ์เย็น ค่อนข้างใจดี ซึ่งได้แก่ นายพันโทพระยารามพลภักดิ์ ในเรื่อง เสียสละ ทิพย์เพชร ในเรื่อง ไม้โกรธ และหลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล

คุณสมบัติอื่น ๆ ของตัวเอกฝ่ายชายประเภทนี้ที่มีอยู่ในตัวละครประเภทเดียวกันแต่ต่างเรื่องกัน รวมอย่างละ 2 เรื่อง ได้แก่

ท่าทางภาคภูมิ แต่ไม่ถือตัว (พระยาพิชัยธูเสวี ในเรื่อง นุร่ายแมลง และนายพันโทพระยารามพลภักดิ์ ในเรื่อง เสียสละ)

ขยันรักการทำงาน (หลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล และพระศุภสาสน์โสภิต ในเรื่อง หนังเสือ)

รูปร่าง (นายร้อยตรีเจริญ วัฒนานนท์ ในเรื่อง "เจ้าข้า, สารวัค" นายจันมีชื่อ หุ้มแพร ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา)

เสียสละนึกถึงความสุขของผู้อื่นมากกว่าตนเอง (นายพันโทพระยารามพลภักดิ์ ในเรื่อง เสียสละ และพระศุภสาสน์โสภิต ในเรื่อง หนังเสือ)

ลักษณะทั่วไปอื่น ๆ ที่มีอยู่ในตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมที่ตั้งแต่นเรื่องอยู่เป็นเฉพาะ
ตัว โฉมแก้ว

มีความรู้ดี (นายพันโทพระยารามพลภัทร ในเรื่อง เสียดละ)

ช่างสังเกตและมีไหวพริบดี (พระยาพิชัยธวัช ในเรื่อง ผู้ร้ายแฉ่ง)

เจ้าอารมณ์แต่ยังมีสติ (พระประเสริฐไมตรี ในเรื่อง แก้วแก้ว)

อกทน (นายพันโทพระยารามพลภัทร ในเรื่อง เสียดละ)

ละเอียดถี่ถ้วน (หลวงพิทักษ์ธรรมนุกิจ ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล)

แข็งแรงและใช้กำลังในกรณีจำเป็น (หลวงเชียวรถธาร ในเรื่อง โพงพาง)

ตามใจคนรักและมีความรับผิดชอบ (นายร้อยศรีเจริญ วัฒนานนท์ ในเรื่อง
"เจ้าข้า, สวรรค์!")

รูปงาม ผิวขาว ท่าทางเก๋ และเป็นสุภาพบุรุษไม่ชอบการคุยโวโอ้อวด (นายจันมีชื่อ
หุ้มแพร ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา)

ขริ่ม และขาดเหตุผลเมื่อโมโห และค่อนข้างจะยึดมั่นในความคิดของตน (พระพิมลเมธี
ในเรื่อง บ่วงมาร)

รู้จักประมาณตน (นายร้อยเอกแก้ว กุศลรัตน์ ในเรื่อง หมายน้าบ่อน้ำ)

มีอารมณ์ขัน (พิศัยเพชร ในเรื่อง ไม้ไกรธ)

รักอยู่ใต้อุ้งมือกับปัญหา มีฐานะมั่งคั่ง และคิดมาก (นายพันโทพระยารามพลภัทร ในเรื่อง
เสียดละ)

คำนึงถึงสังคม ไม่อยากทำสิ่งซึ่งไม่แน่ใจว่าสังคมจะรังเกียจหรือไม่ (พระเทพราชเสวี
ในเรื่อง กอดแคบ) และ

มีความคิดแปลก เช่นการปลอมตัว (น้อย อินทเสน ในเรื่อง น้อย อินทเสน)

นอกจากนี้ตัวละครประเภทที่ 1 บางตัวยังมีความสามารถพิเศษ เช่น หลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล ฆ่าละครได้

จากรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของตัวละครประเภทที่ 1 จะสรุปได้ว่าลักษณะส่วนใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยมให้มีในตัวละครประเภทนี้คือ ฉลาด กล้าหาญ สามารถสื่อความคิดของตนกับตัวละครอื่นได้ ทื่อตรง แคล้วคล่องว่องไว และรู้การควรไม่ควร ส่วนลักษณะอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นส่วนสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เช่น การที่พระสุภาสันโสภิต ในเรื่อง หนังสือ เป็นคนขยันรักการทำงาน ขอมทำให้สุภัญญา ภรรยาที่ยังอยู่ในวัยรอบความสนุกสถานเพิดคเพลิน หันไปให้ความสนใจแก่นายประเสริฐ สุภางค์ เพื่อนของพี่ชายที่พยายามเอาใจจอยูเสมอ และความเป็นผู้เสียสละ นึกถึงความสุขของผู้อื่นมากกว่าของตน ทำให้พระสุภาสันโสภิตไม่แสดงความไม่พอใจในความประพฤติของสุภัญญา จนกระทั่งบิดา มารดาของสุภัญญา เห็นเป็นความประพฤติที่ไม่สมควร จึงดำเนินการช่วยแก้ไขสถานการณ์ จนในที่สุดสุภัญญาก็ตัดสินใจในทางที่ถูกใจด้วยตนเอง ตัวอย่างอื่น ๆ ที่แสดงว่าเหตุการณ์ในเรื่องเนื่องจากลักษณะนิสัยของตัวละคร เช่น ในเรื่อง บวงมาร พระพิมลเมธีตัดสินใจแต่งงานกับแมสลับ เพราะพระพิมลเมธีเป็นผู้ที่ค่อนข้างเชื่อถือความคิดของตนเอง คือ เชื่อว่าดาบหญิงได้เป็นเอกภรรยาของชายคนใด และใคร่ได้รับความรักใคร่พูนถนอมใหญ่หลวงแล้ว จะไม่ประพฤติเสียหาย ทั้งพระพิมลเมธีเป็นผู้มีอายุ และเป็นคนที่ค่อนข้างขริ่มไม่มีเพื่อนผู้คอกลาทัศน การที่ทรงพระราชนิพนธ์ให้พระพิมลเมธีมีวัยและนิสัยเช่นนี้ยอมทำให้เป็นเหตุเป็นผลว่า ทำไมข้าราชการผู้มียศบรรดาศักดิ์จะตัดสินใจแต่งงานกับหญิงซึ่งใคร่ขอว่าเป็น "กาก็สมัยใหม่" ได้ ความสัมพันธ์ของวัยและลักษณะนิสัยของตัวละครกับเนื้อเรื่องนี้มีปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ทุกเรื่องทีเดียว

ตัวละครประเภทที่ 2

ตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมในตอนต้นเรื่องไม่สู้ดีแต่กลับเป็นคนดี และทำให้เรื่องจบลงด้วยดี

ตัวละครประเภทนี้มี 4 ตัว คือ

นายล่า (ทิพเคชะ)	ในเรื่อง <u>เห็นแก่ลูก</u>
นายสน	ในเรื่อง <u>มหากรรม</u>
พระภริมย์วรากร	ในเรื่อง <u>หัวใจนักรบ</u>
ขุนจ่านงจำแนกอัคร์	ในเรื่อง <u>หาโล่ห์</u>

2.1 อายุ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุอายุตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมในตอนต้นเรื่องไม่สู้ดี แต่กลับเป็นคนดี และทำให้เรื่องจบลงด้วยดีไว้ 3 ตัว คือ พระภริมย์วรากร อายุประมาณ 50 ปี นายล่า (ทิพเคชะ) อายุ 40 ปี และขุนจ่านงจำแนกอัคร์ อายุ 35 ปี อายุของตัวละครประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี จะเห็นได้ชัดยิ่งขึ้น ถ้าจะแบ่งตัวละครประเภทนี้ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ตัวละครที่มีอายุที่อยู่ในวัยกลางคน ได้แก่ พระภริมย์วรากร และนายล่า การที่เป็นผู้มีอายุค่อนข้างมากมีส่วนทำให้เป็นคนที่ดีคนอื่นไม่ฟังความคิดของผู้อื่น แต่ก็อยู่ในวัยที่ไม่มากจนเกินกว่าที่จะถูกชักนำหรือไถ่รับบทรเย็นใจให้กลับใจ หรือเปลี่ยนความคิดได้ในตอนท้ายเรื่อง ส่วนอายุของขุนจ่านงจำแนกอัคร์ก็มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องหาโล่ห์เช่นกัน เพราะเมื่อใดที่ติดต่อกับแม่สาวงาม หญิงหม้ายซึ่งมีอายุมากกว่า และมีอายุความคิดมากกว่า ย่อมจะทำให้ขุนจ่านงจำแนกอัคร์คล้อยตามได้ แต่อายุ 25 ปีก็ไม่น้อยเกินไปกว่าที่จะมีความรู้สึกรับผิดชอบ และตัดสินใจในทางที่ถูกต้องได้ในตอนท้ายเรื่อง

2.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุอาชีพของตัวเอกฝ่ายชายประเภทที่ 2 ไว้อย่างชัดเจน 3 ตัว คือ พระภริมย์วรากร เคยเป็นข้าราชการ แต่ต้องออกเพราะขาดไหวพริบไม่ทันเหตุการณ์ นายสนเป็นเศรษฐีที่ไม่ได้ทรงระบุอาชีพอื่น และนายล่าแห่งพันโท สำหรับขุนจ่านงจำแนกอัคร์ นั้น คาดคะเนจากบรรดาศักดิ์ได้ว่าคงจะมีอาชีพเป็นข้าราชการพลเรือน

อาชีพของตัวละครประเภทที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมาก คือ นายสน นายดำ และ พระภิรมย์วรการ นายสนเป็นผู้มีฐานะดี จึงเป็นผู้ที่สมควรมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินเพื่อสาธารณประโยชน์ แต่นายดำนั้น เพิ่งพบโทษจึงอยู่ในสภาพที่หมกมุ่น และไม่มีทางอื่นใด นอกจากคิดไปพึ่งพาแมลลอ บุตรสาวที่พระบาทกัศินถนารถเลี้ยงไว้ สำหรับพระภิรมย์วรการนั้น การที่เคยรับราชการก็อาจมีส่วนช่วยให้พระภิรมย์วรการ ซึ่งไม่เห็นประโยชน์ของการเป็นเสือป่าในตอนนั้นเข้าใจความจำเป็นของเสือป่า และให้ความร่วมมือกับราชการไ้ได้ง่ายกว่าผู้ที่ไม่เคยรับราชการเลย แต่อาชีพของขุนจ่านางจ่าแนกอัคคัถ์ ไม่สู้จะมีความสัมพันธ์กันสักกับเนื้อเรื่อง หากจะมีสัมพันธ์กันในระหว่างลักษณะทั่วไปและเนื้อเรื่องมากกว่า ดังรายละเอียดที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.3 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะรวมของตัวเอกฝ่ายชายประเภทที่ 2 มี 2 ประการ คือ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนในตอนต้นเรื่อง และมีเหตุผลพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง หรือ มีเหตุผลที่จะรู้สึกตัวได้ในตอนท้ายเรื่อง จะเห็นได้ว่า ลักษณะ 2 ประการนี้ เป็นลักษณะที่จำเป็นสำหรับตัวละครประเภทนี้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะ การเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ย่อมจะทำให้ นายดำคิดจะแสดงตัวว่าเป็นบิดาของแมลลอ โดยหวังจะให้ลูกเลี้ยงตนต่อไป และทำให้ นายสน เสียหายเงินไม่ยอมบริจาคร่วมในการสร้างเรือรบเพื่อป้องกันประเทศ ทั้งลักษณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนนี้ทำให้พระภิรมย์วรการไม่ยอมให้บุตรของตนไปเป็นลูกเสือ เพราะเกรงจะเสียการเรียน สำหรับขุนจ่านางจ่าแนกอัคคัถ์นั้น ก็เห็นแต่ความสุขของตนกับแม่สาวอาจจนยอมที่จะร่วมมือกับแม่สาวอาจในการที่จะแต่งงานกับแม่เฉลาเพื่อเป็นการ "หาโล่ห์" กันไม่ให้คนทรานินทาคนและแม่สาวอาจ แต่จากการเป็นผู้มีเหตุผลพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นก็มีส่วนทำให้ นายดำ เลิกความคิดที่จะแสดงตนเป็นบิดาแมลลอ ทั้งทำให้ นายสน เห็นประโยชน์ในการให้ความร่วมมือกันป้องกันประเทศ และมีส่วนในการทำให้พระภิรมย์วรการเห็นประโยชน์ของการเป็นเสือป่า สำหรับขุนจ่านางจ่าแนกอัคคัถ์นั้น ก็มีความเป็นผู้มีเหตุผลพอที่จะยอมรับแม่เฉลาเป็นภรรยาอย่างแท้จริง แทนที่จะให้เป็นเพียง "โล่ห์" ตามที่ตั้งใจไว้แต่แรก

ลักษณะรวมของตัวละครประเภทนี้อีกประการหนึ่ง คือ ไม่มีวาทลีมี ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากนายล่า นายสน และพระภริมย์วรากร เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะนี้เป็นลักษณะตรงกันข้ามกับตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมคิดตั้งแต่นเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีวาทลีมี ดังที่โคกล่าวมาแถว

ลักษณะเฉพาะตัวอื่น ๆ ของตัวเอกฝ่ายชายประเภทที่ 2 ก็ล้วนแล้วแต่เป็นลักษณะที่ทำให้ตัวละคร เหล่านั้นมีลักษณะที่เด่นชัดว่า ทำไมจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น คือ นายล่า เป็นผู้ที่แดงตัวปอนแต่ยังเห็นไคววา เกยเป็นผู้ตีมาครั้งหนึ่ง ชอบดื่มสุรา ในวัยหนุ่มเป็นผู้ที่ขาดการรับผิดชอบ ละเลยครอบครัว แต่มีความรู้สึกตัวในตอนท้ายเรื่อง ทั้งยังเป็นคนฉลาดพอที่จะเลือกความสุขของลูกมากกว่าความสุขของตน

ส่วนนายสน นั้น เป็นคนตระหนี่ เอาแต่ใจคน ยกความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ ทั้งยังคิดว่าตนเป็นผู้มีไหวพริบสติปัญญาดี และไม่เกรงใจใคร แต่จากความเป็นผู้มีเหตุผลบ้าง และเป็นคนที่ค่อนข้างอ่อนเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรง จึงทำให้นายสน เข้มหาคณะ และเปลี่ยนความคิดเห็นของตนในตอนท้ายเรื่อง

สำหรับพระภริมย์วรากร นั้น เป็นคนที่เชื่อคนง่าย จึงถูกนายขุนเบ่งชักจูงใค้งาย ๆ ในตอนต้นเรื่อง แต่จากการที่เป็นผู้มีหัวใจเป็นนักรบ และเป็นผู้มีเหตุผลพอสมควร จึงทำให้พระภริมย์ ๆ เห็นประโยชน์ของการเป็นลูกเสือและเสือป่าไค

ส่วนขุนจ่าจ้งจำแนกอัคร์ นั้น มีลักษณะเฉพาะตัว คือ ค่อนข้างจะไม่ฉลาด และมี ความตั้งใจแสดงกิริยาวาคนร้จักธรรมเนียมยุโรป จึงทำให้เป็นผู้ไม่มีความคิดลึกซึ้ง และง่ายต่อการถูกชักจูงในตอนต้นเรื่อง แต่เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ และเหตุผลพอสมควร จึงสามารถ ตัดสินใจใค้ถูกตองในตอนท้ายเรื่อง

จากรายละเอียดที่โคกล่าวข้างต้นจะเห็นไควว่าลักษณะของตัวละครแต่ละตัวเป็นสาเหตุ ที่จะทำให้เป็นตัวเอกฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมไม่สู้ดีในตอนต้นเรื่อง แต่กลับเป็นคนดีและทำให้เรื่อง จบลงด้วยดี

ตัวละครประเภทที่ 3

ตัวเอกฝ่ายหญิง

ตัวเอกฝ่ายหญิงในพระราชนิพนธ์บทละครพูดร้อยแก้วภาษาไทยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์มีรวมทั้งสิ้น 16 ตัว คือ

น.ส.พิมพา ศุภนาม	ในเรื่อง	<u>กตแตก</u>
นางภริมย์ฤดี	ในเรื่อง	<u>ขนมสมกับน้ำยา</u>
แม่สายหยุก	ในเรื่อง	<u>ความคิมิไซ</u>
น.ส.สงวน พลโยธิน	ในเรื่อง	<u>"เจ้าข้า, สารวิก"</u>
แม่มาโดย	ในเรื่อง	<u>น้อย อินทเสน</u>
สังวาลย์	ในเรื่อง	<u>บ่วงมาร</u>
น.ส.สายหยุก	ในเรื่อง	<u>โพงพาง</u>
จำรัส	ในเรื่อง	<u>พอกไม้ขาว</u>
แม่ละไม	ในเรื่อง	<u>มหาตมะ</u>
แม่สาย	ในเรื่อง	<u>ไม้โกรธ</u>
น.ส.ศรี วรวิสัย	ในเรื่อง	<u>เสียดละ</u>
สุกัญญา	ในเรื่อง	<u>หนังสือ</u>
มาลี สุทธะสิริ	ในเรื่อง	<u>หมายนำบ่อน้ำ</u>
น.ส.อุไร	ในเรื่อง	<u>หัวใจนักรบ</u>
แม่เจลา	ในเรื่อง	<u>หาโล่ห์</u>
แมลลอ	ในเรื่อง	<u>เห็นแก่ลูก</u>

3.1 อายุ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงระบุอายุตัวเอกฝ่ายหญิงทุกตัวไว้ในพระราชนิพนธ์บทละครพูด ถ้าจะพิจารณาอายุของตัวเอกฝ่ายหญิงเท่าที่ทรงระบุไว้ จะพบว่าตัวเอกฝ่ายหญิงที่อายุน้อยที่สุด คือ แมลลอ ในเรื่อง เห็นแก่ลูก มีอายุ 17 ปี ตัวเอกฝ่ายหญิง

ที่อายุมากที่สุด คือ จาร์ส ในเรื่อง ทอกไม่ขาว มีอายุ 26 ปี เกณฑ์อายุของตัวเอกฝ่ายหญิง ที่มีมากที่สุด คือ อายุ 18 ปี ไคแก่ น.ส.สายหยุด สมุททานนท์ ในเรื่อง โพงพาง สัจจวาลย์ ในเรื่อง บ่วงมาร มาลี สุทธะสิริ ในเรื่อง หมายน่าบอหน้า และแมมาไลย ในเรื่อง น้อยอินทเสน อายุของตัวเอกฝ่ายหญิงอื่น ๆ ที่ทรงระบุไว้ คือ สุกัญญา ในเรื่อง หนังสือ มีอายุ 19 ปี แมลลอ ในเรื่อง หาโล่ห์ มีอายุ 19 - 20 ปี น.ส.พินพา ศุภนาม ในเรื่อง กลแตก มีอายุ 20 ปี เศษ และนางภริมย์ฤดี ในเรื่อง ชนมสมกับน้ำยา มีอายุ 22 ปี

เมื่อพิจารณาอายุของตัวเอกฝ่ายหญิงเท่าที่ทรงระบุไว้กับบทบาทของตัวเอกนั้น ๆ จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง ตัวเอกฝ่ายหญิงส่วนใหญ่ยังอยู่ในปกครองของบิดา มารดา แต่ก็ได้พอที่จะมีความรักแล้ว ดังนั้น จึงเป็นการเหมาะสมที่แมลลอ น.ส.สายหยุด สมุททานนท์ สัจจวาลย์ มาลี สุทธะสิริ แมมาไลย จะมีอายุในเกณฑ์ 17 - 18 ปี และผู้อ่านก็จะเห็นความแตกต่างในเรื่องการมีคนรักของตัวเอกดังกล่าวข้างตนกับ น.ส.พินพา ศุภนาม ซึ่งมีอายุ 20 ปี ว่า น.ส.พินพาเป็นคนที่เก็บความรู้สึกได้มากกว่าตัวเอกฝ่ายหญิงที่มีอายุในเกณฑ์ 17 - 18 ปี ส่วนตัวเอกฝ่ายหญิงที่มีครอบครัวแล้ว ไคแก่ สุกัญญา แมเจลา และนางภริมย์ฤดี จะมีอายุในเกณฑ์ 19 - 22 ปี สำหรับจาร์สมีอายุถึง 26 ปี นั้น เหตุการณ์ในเรื่อง ทอกไม่ขาว เกิดขึ้นในระหว่างที่จาร์สแต่งงานครั้งที่ 2 กับหลวงพรพานิชกรรม ดังนั้น จึงเป็นการเหมาะสมที่ตัวเอกฝ่ายหญิงของเรื่องควรจะอยู่ในวัยค่อนข้างสูง แต่ก็ไม่สูงเกินกว่าที่จะขาดความยับยั้งชั่งใจมิให้ตนต้องกินยาตายได้

3.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

ในการศึกษาเรื่องอาชีพของตัวละครประเภทที่ 3 จะพบว่าไม่มีการระบุอาชีพไว้แน่นอน ทั้งยังไม่สามารถคาดคะเนจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ใด ๆ ได้ ที่เป็นกันนี้ก็เนื่องมาจากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สตรีส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ หากแต่อยู่ในความคุ้มครองของบิดา มารดา หรือสามี

3.3 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะของตัวเอกฝ่ายหญิงที่มีมากที่สุด คือ มีรูปสมบัติ ซึ่งแบ่งตามที่ทรงระบุไว้ได้ ดังนี้ คือ

ตัวเอกฝ่ายหญิงที่ "สวย" มี น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียดละ และ แม่เจลา ในเรื่อง หาโล่ห์

ตัวเอกฝ่ายหญิงที่ "สวยคมคาย" ได้แก่ สุกัญญา ในเรื่อง หนังสือ

ตัวเอกฝ่ายหญิงที่มี "รูปร่าง" ได้แก่ นางภิรมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา มาลี สุทธะสิริ ในเรื่อง หมายน้ำบ่อน้ำ และ น.ส.พิมพ์ สุนาม ในเรื่อง กลแตก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงให้รายละเอียดรูปร่าง หรือ สวยอย่างไร แต่มีตัวเอกฝ่ายหญิง 1 ตัว ที่ทรงระบุว่าเป็นคนผิวขาว คือ นางภิรมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา

นอกจากเรื่องรูปสมบัติแล้ว ลักษณะที่เกี่ยวกับกริยาท่าทีที่ทรงระบุไว้หลายตัว เช่น

ตัวเอกฝ่ายหญิงที่มีกริยาที่น่ารักน่าเอ็นดู ได้แก่ สุกัญญา ในเรื่อง หนังสือ และ สังวาลย์ ในเรื่อง บ่วงมาร

ผู้ที่มีท่าทางดี กริยามรรยาทชวนตา ได้แก่ น.ส.พิมพ์ สุนาม ในเรื่อง กลแตก

ตัวเอกฝ่ายหญิงที่มีมรรยาทดี ได้แก่ มาลี สุทธะสิริ ในเรื่อง หมายน้ำบ่อน้ำ

สำหรับตัวเอกฝ่ายหญิงที่ทรงระบุว่า แต่งกายดี ได้แก่ น.ส.สายหยุด สมุทธานนท์ ในเรื่อง โพงพาง มาลี สุทธะสิริ ในเรื่อง หมายน้ำบ่อน้ำ น.ส.พิมพ์ สุนาม ในเรื่อง กลแตก และ แม่เจลา ในเรื่อง หาโล่ห์

ลักษณะของตัวเอกฝ่ายหญิงที่มีมากอีกลักษณะหนึ่ง คือ มีวาทศิลป์ มีถึง 7 ตัว คือ แม่ลออ ในเรื่อง เห็นแก่ลูก จารัส ในเรื่อง พอกไม้ขาว แม่สายหยุด ในเรื่อง ความดีมีไชย น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียดละ น.ส.พิมพ์ สุนาม ในเรื่อง กลแตก แมงมาลอย ในเรื่อง น้อย อินทเสน และ แม่เจลา ในเรื่อง หาโล่ห์

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงระบุความสามารถของตัวละครฝ่ายหญิงบางตัวในคำนำสื่อความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น เช่น แม่ลออ ในเรื่อง เห็นแก่ลูก เป็นกณพิศเพราะ ตัวเอกฝ่ายหญิงที่กล้าหาญแข็งแรงให้เหตุผล ได้แก่ น.ส. สายหยุด สมุททานนท์ ในเรื่อง โพงพาง น.ส.อุไร ในเรื่อง หัวใจนักรบ และ น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียสละ

ลักษณะร่วมของตัวละครฝ่ายหญิงอีกลักษณะหนึ่ง คือ ซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง มีจิตใจมั่นคง และมีความรักแท้ ซึ่งได้แก่ จำรัส ในเรื่อง พอกไม่ขาว มาลี สุทธะสิริ ในเรื่อง หมายน้ำบ่อน้ำ แม่สายหยุด ในเรื่อง ความกึ่งมิใช่ น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียสละ และ แม่มาลัย ในเรื่อง น้อย อินทเสน

ลักษณะที่รองลงมา คือมีความอดทน ได้แก่ แม่ละไม ในเรื่อง มหาทมะ จำรัส ในเรื่อง พอกไม่ขาว น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียสละ และสังวาลย์ ในเรื่อง บ่วงมาร

การเป็นคนมีเหตุผลก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่มีในตัวละครประเภทที่ 3 รวม 3 ตัว คือ นางภิญญ์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา น.ส.พิมพ์ สุกานาม ในเรื่อง กลแตก และ แม่เจลา ในเรื่อง หาโล่ห์

ลักษณะอื่น ๆ ของตัวละครประเภทที่ 3 คือ

ชอบสนทนาแคะแวงตนไม่ให้เป็นคนเขลิด ได้แก่ น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียสละ และแม่มาลัย ในเรื่อง น้อย อินทเสน

เอาแต่ใจตนเอง ได้แก่ น.ส.สงวน พลโยธิน ในเรื่อง "เจ้าข้า, สारวัก!" และ สุกัญญา ในเรื่อง หนังสือ

ลักษณะเฉพาะของตัวละครประเภทที่ 3 คือ

ฉลาด (น.ส.ศรี วรวิสัย ในเรื่อง เสียสละ)

มีไหวพริบ ช่างสังเกต กล้าหาญ (แม่สายหยุด ในเรื่อง ความกึ่งมิใช่)

รู้ทันคน และใจกว้าง (น.ส.พิมพ์ ศุภนาม ในเรื่อง กลแตก)

เกรงใจ และนับถือสามี (แม่ละไม ในเรื่อง มหาคมมะ)

เชื่อถือโชคชตา และมีความกตัญญู (จาร์ส ในเรื่อง ฟอกไม้ขาว)

เป็นคนตรง (แม่มาลัย ในเรื่อง น้อย อินทเสน)

ชอบเล่นแปลก ๆ (น.ส.สงวน พลโยธิน ในเรื่อง "เจ้าข้า, สารวัด!")

ปล่อยตัว แต่มีปัญญาไว (นางภริมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา)

รักชาติ (แม่อุไร ในเรื่อง หัวใจนักรบ)

อ่อนโยน วาง่าย (สังวาลย์ ในเรื่อง บ่วงมาร)

จากรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของตัวเอกฝ่ายหญิงจะสรุปได้ว่า ลักษณะส่วนใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยมให้ตัวเอกฝ่ายหญิงมี ก็คือ ความเป็นผู้มีอุปสมบัติ มีท่วงทีภริยาดี เป็นผู้ที่สามารถสื่อความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น และเป็นผู้มีสติปัญญา ส่วนลักษณะอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง เช่น ในเรื่อง "เจ้าข้า, สารวัด!" น.ส.สงวน พลโยธิน เป็นผู้ชอบเล่นสนุก จึงขอให้ นายร้อยตรีเจริญ วัฒนานนท์ คนรักแต่งงานพลเรือนมาหาตนซึ่งเป็นการขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา นางภริมย์ฤดี เป็นคนที่ปล่อยตัวจึงเสียตัวแก่หลวงภริมย์ฤดี ก่อนการแต่งงาน ทำให้ตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ หลวงภริมย์ฤดีนำไปคยอวคเเหมือนไค แต่การเป็นผู้มีปัญญาไวทำให้นางภริมย์ฤดีหาทางแก้แค้นสามีได้ เป็นต้น ความสัมพันธ์ของวัยและลักษณะนิสัยของตัวละคร เป็นเครื่องทำให้ตัวเอกฝ่ายหญิงในบทพระราชนิพนธ์ละครพูดของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีลักษณะสมจริง

ตัวละครประเภทที่ 4

ตัวละครฝ่ายชายที่มีบทบาทเด่น แต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอกโดยที่ตัวละครตัวนั้น เป็นผู้ที่ประพฤติกรรมร้าย ซึ่งเกิดจากความตั้งใจอย่างมั่นคงตั้งแต่ต้นเรื่อง และในตอนท้ายเรื่อง ก็ไม่มีพฤติกรรมใดที่จะแสดงว่าตัวละครประเภทนี้สำนึกผิดในการกระทำของตน

ตัวละครประเภทที่ 4 นี้ มี 9 ตัว ดังต่อไปนี้ คือ

จอห์น แพร่งก์	ในเรื่อง	<u>ความคิมี่ไชย</u>
นายซัน	ในเรื่อง	<u>จัดการรับเสด็จ</u>
สัมมารโค	ในเรื่อง	<u>ฉวยอำนาจ</u>
พระยาอารักษ์ราชากร	ในเรื่อง	<u>บุรุษแดง</u>
พระวิสุตร์พานิช	ในเรื่อง	<u>โพงพาง</u>
หลวงพรพานิชกรรม	ในเรื่อง	<u>ฟอกไม้อ่าว</u>
นายประเสริฐ คุภางค์	ในเรื่อง	<u>หนังสือ</u>
หลวงภักดีคำรังศักดิ์	ในเรื่อง	<u>หมายนำบ่อน้ำ</u>
นายซุนเบง	ในเรื่อง	<u>หัวใจนักรบ</u>

4.1 อายุ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงระบุอายุของตัวละครทุกตัวไว้ในพระราชนิพนธ์แต่ละครทุกตัว สำหรับตัวละครประเภทที่ 4 นี้ ทรงระบุไว้เพียง 4 ตัว คือ ตัวละครที่มีอายุประมาณ 40 ปี มี 3 ตัว คือ พระยาอารักษ์ราชากร ในเรื่อง บุรุษแดง พระวิสุตร์พานิช ในเรื่อง โพงพาง และหลวงพรพานิชกรรม ในเรื่อง ฟอกไม้อ่าว ส่วนตัวละครประเภทที่ 4 ที่ทรงระบุอายุอีกตัวหนึ่งนั้น คือ นายประเสริฐ คุภางค์ ในเรื่อง หนังสือ มีอายุประมาณ 25 - 26 ปี

เมื่อพิจารณาบทบาทของตัวละครประเภทที่ 4 เท่าที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุอายุไว้ จะเห็นได้ว่าบทบาทและอายุของตัวละครประเภทนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน พระยาอารักษ์ราชากรทำความผิดโดยการขักยอกเงินหลวง และพระวิสุตร์พานิชต้องการความลับของราชการ พฤติกรรมชนิดนี้ทำให้ผู้กระทำจะมีอายุพอสมควร จึงนับว่าเป็นการเหมาะสมที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงกำหนดอายุของตัวละครทั้ง 2 ไว้ให้อยู่ในเกณฑ์ 40 ปี ส่วนหลวงพรพานิชกรรมที่มีอายุอยู่ในวัย 40 ปีด้วยนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบาทของหลวงพร ฯ ไม่สู้จะมีส่วนสัมพันธ์เด่นชัดเท่ากับการพิจารณาจากความสัมพันธ์ของหลวงพร ฯ กับตัวเอกฝ่ายหญิง คือ แม่จ้าวรัส หลวงพร ฯ แต่งงานกับแม่จ้าวรัส

ซึ่งเป็นหญิงที่ผ่านการแต่งงานมาแล้วหลายครั้ง อายุของแม่จาร์สที่ทรงระบู่ไว้ คือ 26 ปี ดังนั้นจึงเป็นการเหมาะสมที่หลวงพร ฯ จะมีอายุอยู่ในวัยที่ค่อนข้างจะเป็นผู้ใหญ่ ก่อ ในราว 40 ปี สำหรับนายประเสริฐ ศุภางค์ ที่ทรงระบู่ไว้ว่ามีอายุประมาณ 25 - 26 ปีนั้น ก็เป็นการสอดคล้องกับบทบาทของนายประเสริฐที่เป็นคนหนุ่มรักสนุก ซาะความขี้กึกและความรอมคอม เอาแต่ใจคนในการที่จะหมายปองภรรยาของผู้อื่น

4.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงระบุอาชีพของตัวละครทุกตัวไว้ในพระราชนิพนธ์ตัวละครพูด ผู้เขียนได้รวบรวมอาชีพของตัวละครประเภทที่ 4 เฉพาะที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้อย่างชัดเจน ปรากฏว่า มีตัวละครประเภทที่ 4 ที่อาชีพและตำแหน่งหน้าที่เป็นข้าราชการพลเรือน ได้แก่

1. พระยาอารักษ์ราชากร	ในเรื่อง	<u>บุรุษแดง</u>
2. พระวิสุทรพานิช	ในเรื่อง	<u>โพงพาง</u>
3. หลวงพรพานิชกรรม	ในเรื่อง	<u>พอกไม้ขาว</u>
4. หลวงภักดีดำรงศักดิ์	ในเรื่อง	<u>หมายนำบ่อน้ำ</u>

เมื่อพิจารณาตามเนื้อเรื่องแล้วจะเห็นได้ว่า อาชีพและตำแหน่งหน้าที่ของ พระยาอารักษ์ราชากร และ หลวงภักดีดำรงศักดิ์ มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมาก แก่นเรื่องของเรื่องบุรุษแดง คือ โทษของข้าราชการที่มัวเมาอยู่กับการพนัน และการที่หลวงภักดีดำรงศักดิ์หาบ้ายต่าง ๆ เพื่อที่จะได้แต่งงานกับมาลี สุทธะสิริ ก็ด้วยเหตุผลประการหนึ่ง คือ อยากรักษาหน้าในราชการ เพราะมาลีเป็นหลานของพระยาประคิณรัฐราชากร ผู้บังคับบัญชาของตน

สำหรับตัวละครอื่น ๆ ในประเภทที่ 4 นี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงระบุอาชีพและตำแหน่งหน้าที่ นอกจาก จอน แพร่งก ในเรื่อง ความกึ่งมีโชค ที่ทรงระบุว่าเคยเป็นนักเรียนเสื่อป่า แต่มีความดิ้นรนโลดออก ซึ่งนับว่าเป็นการเหมาะสมที่ทรงกำหนดไว้เช่นนี้ เพราะตามเนื้อเรื่อง จอน แพร่งก เป็นผู้ลอบมาตีความลับในหมู่นักเรียนเสื่อป่า ทั้งยังปลอมตัวโดยแต่งชุดนักเรียนเสื่อป่าด้วย จนในชั้นต้นผู้ที่ถูกสงสัย ก็ นายสวัสดิ์ ทั้งนี้ก็

เนื่องจากการ์ที่ จอน แพร่งกั ฆ่าราษฎรทางและจากเลือดที่สวมใส่ ทำให้สามารถหันเหความสนใจไปจากตนได้เป็นเวลานานพอสมควร จนถึงเวลาที่จับไค้อย่างคานึงคาเขว ดังนั้น จึงนับไควอากรชีพและตำแหน่งหน้าที่ของตัวละครประเภทที่ 4 มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและบทบาทของตัวละคร เป็นอย่างยิ่ง

ข้อที่นำสังเกตในการศึกษารายละเอียดของตัวละครฝ่ายร้ายประเภทที่ 4 นี้ คือ เรื่องเชื้อชาติของตัวละคร ตัวละครประเภทอื่น ๆ ล้วนมีเชื้อชาติเป็นไทยทั้งสิ้น มียกเว้นเพียงตัวเดียว คือ สมเด็จพระเจ้าวิศตอร์ที่ 6 ราชาแห่งคอโรเนีย ในเรื่อง ฉวยอำนาจ ซึ่งจัดเป็นตัวละครประเภทที่ 1 แต่ตัวละครประเภทที่ 4 นี้เป็นชนต่างชาติถึง 3 ตัว คือ จอน แพร่งกั ในเรื่อง ความดีมีโทษ แม้ตามเนื้อเรื่องจะไม่บ่งสัญชาติแน่นอน แต่เมื่อคุช้อแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นชาวยุโรป ส่วนสมมารโค ในเรื่อง ฉวยอำนาจ เป็นได้ศึกจากยิว และนายขุนเบ้ง ในเรื่อง หัวใจนักรบ เป็นคนจีนปนไทยในบังคับต่างชาติ และถ้าจะพิจารณาตัวละครตัวอื่น ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมตัวละครประเภทที่ 4 ในการดำเนินกรรบายต่าง ๆ จะปรากฏว่าตัวละครอีกหลายตัวจะเป็นคนจีนปนไทย หรือมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่บ่งว่ามีเชื้อจีน เช่น นายประมุข ในเรื่อง โพงพาง เป็นผู้ร่วมมือกับตัวละครประเภทที่ 4 คือ พระวิสุทรพานิช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบรรยายลักษณะของนายประมุขว่า "หน้าซีด หน้าตาชั้นเกี้ยว" สำหรับหลวงภักดีดำรงศักดิ์ ในเรื่อง หมายนำบอหน้า นั้น ก็มีผู้ร่วมมือคือ พระวิเชียรวานิช ซึ่งมีลักษณะออกจะเป็นเชื้อจีน และมีลักษณะกอนขาโกง ฉลาดในทางเอาเปรียบผู้อื่น ชอบชักชวนให้เฟลิดเฟลิด จึงเป็นคนกว้างขวาง "แต่พาคคนไปลงนรกเสียเยอะแล้ว" ¹ และเมื่อพิจารณารวมกับข้อคิดเห็นที่ทรงแทรกในบทละครพูดของพระองค์แล้ว (ดังรายละเอียดในบทที่ 3) จะเห็นไควว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเจตนาที่จะเตือนคนไทยให้ระวังภัยที่มาจากคนที่ เป็นไทยปนจีนเป็นส่วนใหญ่

¹ ศรีอยุธยา [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว], หมายนำบอหน้า, [ม.ป.ท., ม.ป.ป.] , หน้า 126.

4.3 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะของตัวละครประเภทที่ 4 ที่มีมากที่สุด คือ เห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจเป็นลูกผู้ชาย และฉลาดมีอุบายมาก

ตัวละครประเภทที่ 4 ที่แสดงความเห็นแก่ตัวอย่างชัดเจน ได้แก่ นายขุนเบ่ง ในเรื่อง หัวใจนักรบ หลวงภักดีคุมศึก ในเรื่อง หมายน่าบ่อน้ำ และ นายประเสริฐ สุภางค์ ในเรื่อง หนังสือ

ส่วนตัวละครประเภทที่ 4 ที่ไม่มีน้ำใจเป็นลูกผู้ชาย ในเวลาที่จวนตัวก็เอาชนะด้วยการ ชูเชียวหรือลอบทำร้าย ได้แก่ พระวิสุทรพานิช ในเรื่อง โพงพาง สัมมารโค ในเรื่อง ฉวยอำนาจ และ นายขุนเบ่ง ในเรื่อง หัวใจนักรบ

สำหรับตัวละครที่ฉลาดและมีอุบายมาก ได้แก่ นายชัน ในเรื่อง จัดการรัยเสด็จ หลวงภักดีคุมศึก ในเรื่อง หมายน่าบ่อน้ำ และ นายขุนเบ่ง ในเรื่อง หัวใจนักรบ

ส่วนลักษณะรวมอื่น ๆ ของตัวละครประเภทที่ 4 คือ

ไม่รอบคอบ ทำผิดพลาดจนฝ่ายตรงกันข้ามสงสัย ได้แก่ พระยาอารักษ์ราชากร ในเรื่อง บุรุษแดง และ พระวิสุทรพานิช ในเรื่อง โพงพาง

มีความรู้ ได้แก่ นายขุนเบ่ง ในเรื่อง หัวใจนักรบ เป็นผู้มีความรู้เรื่องกฎหมาย และ หลวงภักดีคุมศึก ในเรื่อง หมายน่าบ่อน้ำ เป็นผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษ

มีวาหลิณี ได้แก่ หลวงภักดีคุมศึก ในเรื่อง หมายน่าบ่อน้ำ และนายประเสริฐ สุภางค์ ในเรื่อง หนังสือ

ลักษณะทั่วไปอื่น ๆ ที่มีอยู่ในตัวละครประเภทที่ 4 เป็นลักษณะเฉพาะตัว ได้แก่

ไม่ฉลาดและเอาเปรียบผู้อื่น (สัมมารโค ในเรื่อง ฉวยอำนาจ)

เจ้าอารมณ์ ใจไม่หนักแน่น ยามดีก็จริง แต่ยามร้ายไม่มีเหตุผล (หลวงพรธานีธรรม ในเรื่อง เอกไมขาว)

ชาวบางกอก แต่งตัวเก่ง และมีความอาฆาต (นายชั้น ในเรื่อง จัดการรับเสด็จ)
 กนสมัยใหม่ มีนิสัยสุรุ่ยสุร่าย ชอบใช้ของดี แต่งตัวเรียบ (พระยาอารักษ์ราชากร
 ในเรื่อง นุราชแดง)

เมื่ออยู่คอกหน้าคู่อื่นจะทำขริบ แต่เมื่อดับหลังคนแล้วจะกระปรีกระเปร่าและกรุ่มกริบ ทั้งยังเป็นคนที่ค่อนข้างฉลาด มีความภูมิใจในตนเองอย่างผิด ๆ เช่น การที่ตนสามารถผูกเห็บได้ เก่งจนยังไม่มีใครจับผิดได้ และมีรูปลักษณะ เท้าที่ทรงระบู่ไว้ คือ มีนมหงอกประปราย มีหนวดหงอกแซมค้ำ (พระวิสุทรพานิช ในเรื่อง โพงพาง)

ยึดเอาแต่ความเห็นและความพอใจของตนเป็นใหญ่ คำนึงการใด ๆ ไม่ชอบปรึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (นายขุนเบ่ง ในเรื่อง หัวใจนักรบ)

คล่อง ทำงานเก่ง และมีกิริยามรรยาทที่จนบางครั้งก็มากเกินไป (หลวงภักดีคำรงค์ศักดิ์
 ในเรื่อง หมายนำบ่อน้ำ)

ชอบแสดงท่าว่าตนเป็นคนสวยและเก๋ (นายประเสริฐ สุภางค์ ในเรื่อง หนังสือ)

จากรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของตัวละครประเภทที่ 4 ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะส่วนใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยมให้มีในตัวละครประเภทนี้ คือ เห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจเป็นลูกผู้ชาย ฉลาดในการออกอุบายต่าง ๆ ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกับตัวละครประเภทที่ 1 และเพื่อให้ตัวละครมีลักษณะสมจริง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงกำหนดให้ตัวละครประเภทที่ 4 นี้มีแกว้อเสียทุกด้าน บางตัวมีบุคลิกค่อนข้างดี มีความรู้ มีความสามารถในการทำงาน ซึ่งลักษณะเช่นนี้มีได้ชดเชยการที่มีพฤติกรรมร้าย เพราะการที่หลวงภักดีอุดมศักดิ์มีความฉลาด ความสามารถในการทำงาน เป็นคนคล่องและมีมรรยาทดี เป็นเหตุให้พระยาประดิษฐราชากรพอใจ หลวงภักดี ๆ จึงย้ายจากหน้าที่นายอำเภอห้วยคินบุรีมารับราชการกับพระยาประดิษฐ์ ๆ ทั้งก้วยความทะนงว่าตนเองเป็นที่ชอบพอของพระยาประดิษฐ์ ๆ และคุณหญิง หลวงภักดี ๆ จึงก็ค้มกักใหญ่ไฝสูงต่อไป ส่วนลักษณะเฉพาะตัวอื่น ๆ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อให้คุณสมบัติสมเหตุสมผลว่า ทำไมตัวละครแต่ละตัวในประเภทนี้จึงมีพฤติกรรมร้ายได้

ตัวละครประเภทที่ 5

ตัวละครฝ่ายชายที่มีบทบาทเด่นแต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอก โดยที่ตัวละครตัวนั้นเป็นผู้มีพฤติกรรมร้ายที่เกิดจากความโลภ ความเจ้าชู้ หรือความเห็นแก่ตัว และในคอนท่ายเรื่องตัวละครประเภทนี้ก็สำคัญในความผิดของตน

ตัวละครประเภทนี้มี 6 ตัว ดังต่อไปนี้ คือ

หลวงวิศาลวิฆานกร	ในเรื่อง	<u>กลแตก</u>
พระวิเศษลัญจกร	ในเรื่อง	<u>แกแค้น</u>
หลวงภิรมย์ฤดี	ในเรื่อง	<u>ขนมสมกับน้ำยา</u>
หลวงราชภักดีจาร์ญ	ในเรื่อง	<u>น้อย อินทเสน</u>
หมื่นหาญ	ในเรื่อง	<u>ไม้โกรธ</u>
นายบัว	ในเรื่อง	<u>หมื่นประมาทศาล</u>

5.1 อายุ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีใต๋ทรงระบุอายุตัวละครทุกตัวในพระราชนิพนธ์ละครพูดของพระองค์ สำหรับตัวละครประเภทที่ 5 ทรงระบุอายุไว้ 3 ตัว คือ หลวงวิศาลวิฆานกร ในเรื่อง กลแตก อายุ 30 ปี หลวงราชภักดีจาร์ญ ในเรื่อง น้อย อินทเสน อายุ 25 ปี และหลวงภิรมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา อายุ 24 ปี

เมื่อพิจารณาอายุของตัวละครประเภทที่ 5 เท่าที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุไว้ จะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์กับในระหว่างอายุและบทบาทของตัวละคร หลวงราชภักดีจาร์ญ ในเรื่อง น้อย อินทเสน อยู่ในวัยหนุ่มต้องการแต่งงานกับแม่มมาไลย ลูกสาวเศรษฐี แต่ปรากฏว่าบิดา มารดาของแม่มมาไลยไม่พอใจ จึงคบคิดกับพระสมานนภกรหาอายุกลับแกล้ง อายุของหลวงราชภักดี ๓ ยังอยู่ในวัยหนุ่มจึงสนับสนุนอายุของพระสมานนภกรในเรื่องการให้เสมียนปลอมตัวไปหลอกครอบครัวนี้ สำหรับหลวงภิรมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา แม้จะเป็นผู้ที่มีการครอบครัวแล้ว แต่ก็ปรากฏว่า หลวงภิรมย์ ๓ แต่งงานเพราะเกิดโกลีเสียก่อนและฝ่ายหญิงมีครรภ์ ประกอบกับอายุยังน้อยเมื่อมีการครอบครัวแล้วก็ไม่สู้จะราบรื่น มีเหตุ

ต้องวิวาทกันด้วยเรื่องที่ไม่สมควร เช่น การที่หลวงภิรมย์ ฯ ชอบคุยเรื่องภรรยาเสียตัวแก่คน
 กอนแกงงาน ส่วนหลวงวิศาลวัฒนากร ในเรื่อง กลแตก แม้จะมีอายุมากกว่าหลวงราชภักดีฯ
 และหลวงภิรมย์ ฯ แต่ก็ยังอยู่ในเกณฑ์ที่แสดงความเจ้าชู้ไม่เลือก และคิดที่จะมีภรรยาใหม่
 เมื่อเปรียบเทียบอายุของตัวละครประเภทที่ 4 กับตัวละครประเภทที่ 5 แล้วจะเห็นได้ว่า
 ตัวละครประเภทที่ 4 ที่มีพฤติกรรมร้ายควยความตึงใจนั้น จะมีอายุอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าตัวละคร
 ประเภทที่ 5 ที่มีพฤติกรรมร้าย เพราะความคะนอง และความเจ้าชู้ของตน จึงนับได้ว่าอายุ
 และบทบาทของตัวละครในพระราชนิพนธ์หละครพู่มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

5.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

อาชีพของตัวละครประเภทที่ 5 นี้ ส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าราชการ คือ หลวงวิศาลวัฒนากร
 ในเรื่อง กลแตก พระวิเศษลัญจการ ในเรื่อง แกแค้น หลวงภิรมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับ-
น้ำยา และ หลวงราชภักดีจาร์ญ ในเรื่อง น้อย อินทเสน ส่วนหมื่นหาญ ในเรื่อง ไม้ไกรช
 นั้น เป็นเศรษฐีเจ้าของไร่ฝ้าย และนายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล เป็นนักร้องเบา

ตัวละครประเภทที่ 5 ที่มีอาชีพสัมพันธ์กับบทบาทของตนอย่างเห็นได้ชัด คือ หมื่นหาญ
 ในเรื่อง ไม้ไกรช และ นายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล หมื่นหาญเป็นเศรษฐีเจ้าของ
 ไร่ฝ้าย จึงนับเป็นการเหมาะสมที่หมื่นหาญจะเป็นตัวละครที่มีผู้มาติดพันลูกสาวมาก และหมื่นหาญ
 ก็พิถีพิถันในการ เลือกลูกเขย และยังมีข้อตกลงที่ทำให้หมื่นหาญมีทางกลืนแกลงผู้มาสมัคร เป็นลูก
 เขย โดยใ้จากไร่ฝ้ายของตนเป็นส่วนใหญ่ สำหรับ นายบัว นั้น เป็นผู้ที่เคยต้องโทษ และเป็น
 นักร้องเบา จึงสอดคล้องกับบทบาทที่ลอบเข้ามาในบ้านผู้พิพากษา ซึ่งนอกจากจะขโมยของแล้ว
 นายบวยังใช้วาจาเปรียบเปรยอีก จึงนับได้ว่าทั้งการกระทำและคำพูดของนายบัวเป็นการหมิ่น
 ประมาทศาล

5.3 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะที่มีมากที่สุดในตัวละครประเภทที่ 5 คือ ค่อนข้างฉลาด ถ้าจะยอมรับความผิด
 ของตนก็เป็นภายหลังจากที่ถูกชู้ หรือ ถูกคาดคั้นแล้ว ได้แก่ หลวงวิศาลวัฒนากร ในเรื่อง
กลแตก พระวิเศษลัญจการ ในเรื่อง แกแค้น หลวงภิรมย์ฤดี ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา และ
 หลวงราชภักดีจาร์ญ ในเรื่อง น้อย อินทเสน

ส่วนลักษณะรวมอื่น ๆ ของตัวละครประเภทที่ 5 คือ

เจ้าชู๊ ไม่มีความรับผิดชอบ ชอบแต่งกายฉูดฉาด ส่วรวบ และใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไค้แก๊
หลวงวิศาลวชิณการ ในเรื่อง กลแตก และ หลวงราชภักดีจารัญ ในเรื่อง น้อย อินทเสน

ใจเย็น ไค้แก๊ พระวิเศษลัญการ ในเรื่อง แก๊แก๊ และ นายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล
มีอารมณ์ขัน ไค้แก๊ นายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล และหลวงราชภักดีจารัญ
ในเรื่อง น้อย อินทเสน

เห็นแก่ตัว ทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์เฉพาะตัว ไค้แก๊ หลวงวิศาลวชิณการ ในเรื่อง
กลแตก และหมื่นหาญ ในเรื่อง ไมโกธร

ลักษณะเฉพาะของตัวละครประเภทที่ 5 ไค้แก๊

พูดมากแต่ฉลาดในการพูด (นายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล)

ฉลาดแกมโกง (หมื่นหาญ ในเรื่อง ไมโกธร)

ไม่เป็นสุภาพบุรุษ ข่มเพื่อน ไม่ให้เกียรติภรรยา ชอบคุยโวโอ้อวด และมีรูปสมบัติที่ไม่งาม
เช่น นีวกلام ตาทอง บองตู (หลวงภิมยัตติ ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา)

จากรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของตัวละครประเภทที่ 5 ข้างบน จะสรุป
ได้ว่า ลักษณะส่วนใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยามให้มีในตัวละครประเภท
นี้ ไค้แก๊ ขลาดที่จะรับผิดชอบการกระทำของตน ส่วรวบ เจ้าชู๊ และคิดแต่ประโยชน์ส่วนตัว
เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะของตัวละครประเภทที่ 4 แล้วจะเห็นได้ชัดเจนนวว่า ตัวละครประเภท
ที่ 5 มีลักษณะที่เป็นรองตัวละครประเภทที่ 4 มากทั้งในด้านบุคลิกลักษณะและความรู้สึกนึกคิด
แม้จะมีพฤติกรรมที่ร้ายเหมือนกัน อนึ่ง ตัวละครประเภทที่ 5 นี้จะมีพฤติกรรมร้ายเฉพาะเรื่อง
ส่วนตัวของตน ไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติ เหมือน
พฤติกรรมร้ายของตัวละครประเภทที่ 4

ตัวละครประเภทที่ 6

ตัวละครฝ่ายหญิงที่มีบทบาทเด่น แต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอง

ตัวละครประเภทที่ 6 นี้ มี 3 ตัว คือ

แม่สลับ		ในเรื่อง <u>บ่วงมาร</u>
นางกุหลาบ	สุนทรกาตย์	ในเรื่อง <u>เสียดสะ</u>
แม่สำอาง		ในเรื่อง <u>หาโล่ห์</u>

6.1 อายุ

ในกลุ่มตัวละครประเภทที่ 6 3 ตัวข้างต้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุอายุไว้ 2 ตัว คือ แม่สลับ ในเรื่อง บ่วงมาร มีอายุประมาณ 25 ปี และแม่สำอาง ในเรื่อง หาโล่ห์ มีอายุราว 28 - 30 ปี

เมื่อพิจารณาบทบาทของตัวละครประเภทที่ 6 ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุอายุไว้ จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กับอายุของตัวละครนั้น ๆ กล่าวคือ บทบาทของแม่สลับ และ แม่สำอางเป็นหญิงที่ผ่านการสมรสมาแล้ว และมาแต่งงานหรือมีคนที่รักใหม่ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับอายุของตัวละครประเภทที่ 3 (ตัวเอกฝ่ายหญิง) ซึ่งมีอายุอยู่ในวัยระหว่าง 17 - 20 ปีเศษ สำหรับตัวละครประเภทที่ 3 ที่ยังมีใคร่ครอบครัวยังไม่ ส่วนตัวละครประเภทที่ 3 ที่มีครอบครัวแล้ว จะมีอายุ 22 - 26 ปี ดังนั้น จึงเป็นการเหมาะสมที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงกำหนดอายุตัวละครฝ่ายหญิงที่ผ่านโลกมากกว่าให้มีอายุในวัย 25 - 30 ปี

6.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

ในการศึกษาเรื่องอาชีพของตัวละครประเภทที่ 6 จะพบว่าไม่มีการระบุไว้ ก็เป็นดังนี้ก็เนื่องมาจากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สตรีส่วนใหญ่ไม่ไปประกอบอาชีพ หากแต่อยู่ในความคุ้มครองของบิดา มารดา หรือสามี ดังที่ปรากฏกับตัวละครประเภทที่ 3 ตามที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากตัวละครประเภทที่ 6 ไม่มีทั้งบิดา มารดา และสามี

เมื่อพิจารณาจากเนื้อเรื่องบางตอนก็จะปรากฏว่า แม่สลับ ในเรื่อง บวงมาร เป็นภรรยาของพระพิฆเนศวรที่หวังที่จะปลอมดอก และแม่สำอาง ในเรื่อง หาโล่ห์ (ฉบับพิมพ์ครั้งแรก) ใ้ค้ยอมรับว่าที่คนคิดต่อกับขุนจ่าแงจ่าแอกอด้ก้ด้วยคิดจะหลอกเอาเงินของขุนจ่าแง ๆ มาใ้จ่าย

6.3 ลักษณะทั่วไป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีใ้ค้ทรงระบุสมบัติของตัวละครประเภทที่ 6 ใ้ค้ไว้อย่างชัดเจนเหมือนตัวละครประเภทที่ 3 ที่ทรงระบุไว้เป็นส่วนมาก หากแต่ทรงระบุใ้ค้เพียงว่าแม่สลับ ในเรื่อง บวงมาร เป็นผู้มีไหวพริบ เก่งตัวเก่ง แม่สำอาง ในเรื่อง หาโล่ห์ เป็นผู้มีไหวพริบมาก และ นางกุหลาบ ในเรื่อง เสียดสะ เป็นผู้มีจริต มีหน้าตาทำทางดู

ในกานที่เกี่ยวกับการพูดนั้น แม่แม่สลับ ในเรื่อง บวงมาร จะเป็นผู้มีวาหิตศิลป์ในการพูดใ้ค้คนสงสาร แต่ก้จะเป็นเฉพาะผู้ใ้ค้ขอองการความช่วยเหลือเท่านั้น แต่ก้กับคนอื่น ๆ แลว เธอจะเป็นคนปากจืด พูดอย่างอวดคิและถ้อยคำ สำหรับแม่สำอาง ในเรื่อง หาโล่ห์ เป็นผู้ใ้ค้พูดอย่างฉฉฉฉฉฉ และ นางกุหลาบ ในเรื่อง เสียดสะ เป็นหญิงใ้ค้กล้าพูดจ่าอย่างล่อแหลม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตัวละครประเภทที่ 3 แลว จะเห็นใ้ค้ว่า ตัวละครประเภทที่ 6 นี้ มีกานสามารถในการพูดอย่างฉฉฉฉและอ่อนหวานเท่าตัวละครประเภทที่ 3 ไม่ใ้ค้

ลักษณะรวมของตัวละครประเภทที่ 6 นี้ อีกประการหนึ่ง คือ เจ้าอุบาย ไ้ค้แม่สลับ ในเรื่อง บวงมาร และ แม่สำอาง ในเรื่อง หาโล่ห์

สำหรับลักษณะเฉพาะของตัวละครประเภทที่ 6 นี้ ก้ดังต่อไปนี้ คือ
 หองตนเอง ชอบแสดกงตน ฉวยโอกาส และชอบขุแหย (นางกุหลาบ ในเรื่อง เสียดสะ)
 ใจแตก ชอบเที่ยว แต่ยังเป็นผู้มีความกตัญญู (แม่สลับ ในเรื่อง บวงมาร) และ
 ผู้ร้ายผู้ร้ายทั้งไม่รูจักหน้าที และไม่รักเกียรติของตน (แม่สำอาง ในเรื่อง หาโล่ห์)

เมื่อใ้ค้พิจารณาถึงลักษณะรวม และลักษณะเฉพาะของตัวละครประเภทที่ 6 นี้ ก้จะเข้าใจใ้ค้ว่า เหตุใ้ค้ตัวละครแต่ละตัวจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น จัดเป็นตัวละครใ้ค้สมจริงใ้ค้ใ้ค้ประเภทหนึ่ง

อย่างไรก็ตามบทบาทของตัวละครประเภทนี้เด่นไม่เท่ากัน กล่าวคือ แมสลับ ในเรื่อง บ่วงมาร มีบทบาทเด่นเกือบตลอดเรื่อง เนื้อเรื่องโดยตลอดแสดงความเป็น "บ่วงมาร" ของ แมสลับ สำหรับ แมสอ่า ในเรื่อง หาโล่ห์ นั้น แม้จะมีบทบาทเด่นในตอนแรก ๆ แต่ในตอนท้ายเรื่อง แมเจลา มีบทบาทเด่นกว่า ส่วนนางกุกุหลาบ ในเรื่อง เสียด นั้น มีบทบาทเพียงเป็นที่สาวของนายร้อยโทเทพ และเข้าใจว่า นายพันโทพระยารามพลภัทร์รักตนจึงมีท่าทีตอบในประการต่าง ๆ และก็ไม่มีบทในตอนท้ายเรื่อง ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วนี้ จึงไม่สามารถจะกำหนดประเภทย่อยใดแน่นอนเหมือนตัวละครประเภทที่ 4 และ 5

ตัวละครประเภทที่ 7

ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดร้อยแก้วภาษาไทยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์จากจินตนาการของพระองค์ นั้น ยังมีตัวละครอีกประเภทหนึ่ง ที่ถึงแม้จะไม่มีบทบาทเด่นเท่าเทียมกับตัวละครประเภทอื่น ๆ แต่ก็ยังนับได้ว่าเป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่ง เพราะได้มีส่วนช่วยใหญ่ชมเกิดความเพลิดเพลินได้ ตัวละครประเภทนี้คือ ตัวตลก การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแทรกตัวตลกไว้ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดของพระองค์ ก็เพื่อช่วยให้เกิดความครึกครื้นบ้างกันไม่ให้ดูขมขื่น¹

ตัวตลกในพระราชนิพนธ์บทละครพูดร้อยแก้วภาษาไทย 21 เรื่อง ที่ใช้ในการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ มี 9 ตัว ดังต่อไปนี้ คือ

ขุนประกาศกิจการ	ในเรื่อง	<u>กลแตก</u>
หลวงวิจิตรอักษร	ในเรื่อง	<u>ขนมสมกับน้ำยา</u>
เอม	ในเรื่อง	<u>ความคิมิไชย</u>
อายมิ่ง	ในเรื่อง	<u>จัดการรับเสด็จ</u>
เถอ	ในเรื่อง	<u>"เจ้าข้า, สรวัด !"</u>

¹ สัมภาษณ์พระมหามานตรีศรีอรรถกฤษณ์สมุท (ฉัตร โธติกเสถียร) 29 พฤศจิกายน 2515.

หลวงวรเวสวิสิฐ	ในเรื่อง	<u>น้อย อินทเสน</u>
ถึก	ในเรื่อง	<u>บัวงาม</u>
อายโพล่ง	ในเรื่อง	<u>ไมโครซ</u>
นายบัว	ในเรื่อง	<u>หมื่นประมาทศาล</u>

7.1 อายุ

ตัวละครที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระบุอายุไว้มีเพียง 3 ตัวคือ ขุนประกาศกิจการ อายุ 40 ปีเศษ หลวงวรเวสวิสิฐ อายุ 40 ปี และหลวงวิจิตรอักษร อายุ 25 ปี เมื่อพิจารณาบทบาทของตัวละครทั้ง 3 แล้ว จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับอายุ กล่าวคือ หลวงวรเวสวิสิฐเป็นบิดาของแมมาโดยผู้มีอายุ 18 ปี หลวงวิจิตรอักษรมีภรรยา ผู้มีอายุประมาณ 20 ปี และขุนประกาศกิจการ เป็นนาของคารา ผู้ที่ตามเนื้อเรื่องมีครอบครัวแล้ว และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้คาราไปพักอยู่ที่บ้านก่อนจะแต่งงานกับหลวงวิจิตรอักษร

7.2 อาชีพและตำแหน่งหน้าที่

เมื่อพิจารณาจากบรรดาศักดิ์ปรากฏว่า ตัวละครมีอาชีพรับราชการพลเรือน 3 ตัว คือ ขุนประกาศกิจการ หลวงวิจิตรอักษร และหลวงวรเวสวิสิฐ อาชีพที่ปรากฏว่าเป็นตัวละครมากที่สุด คือ คนรับใช้ มีถึง 5 ตัว คือ เอม ในเรื่อง ความคิมิไซ อายมั่ง ในเรื่อง จัดการรับเสด็จ เตอ ในเรื่อง "เจ้าข้า, สारวัก!" ถึก ในเรื่อง บัวงาม และ อายโพล่ง ในเรื่อง ไมโครซ ในกลุ่มที่เป็นคนรับใช้นี้มีเป็นหญิงเพียงคนเดียว คือ เอม ทั้งนี้เพราะตามบทบาท เอมเป็นคนรับใช้ของแม่สายหยุก ตัวเอกฝ่ายหญิงของเรื่อง ความคิมิไซ สำหรับ นายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล เป็นนักรบของเบา

7.3 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะที่มีมากในตัวละครประเภทที่ 7 นี้ คือ ฉลาด หรือค่อนข้างฉลาดและมีไหวพริบ ไถ่แก้ เตอ ในเรื่อง "เจ้าข้า, สारวัก!" ขุนประกาศกิจการ ในเรื่อง กลแตก นายบัว ในเรื่อง หมื่นประมาทศาล เอม ในเรื่อง ความคิมิไซ และถึก ในเรื่อง บัวงาม

แต่ตัวละครประเภทนี้ที่เป็นคนซื่อจนค่อนข้างจะเชื่อก็มี่ คือ อ้ายมั่ง ในเรื่อง จักรการรัยเสด็จ หลวงวร เวสวิสิฐ ในเรื่อง น้อย อินทเสน ก็เป็นตัวละครที่ไม่ใคร่เก็บความรู้สักจนบางครั้งดูเหมือนเป็นคนเซ่อ และ หลวงวิชิตอัศกร ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา ก็เป็นคนไม่ใคร่มีความรู้

ลักษณะที่มีมากในตัวละครประเภทที่ 7 นี้ก็อีกลักษณะหนึ่ง คือ เจ้าคารม ไค้แก่ เดอ ในเรื่อง เจ้าข้า, สารวิค! " เอม ในเรื่อง ความดีมีไชย นายบัว ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล ก็แสดงความฉลาดในการพูดแต่ค่อนข้างจะพูดมาก อ้ายโพล้ง ในเรื่อง กลแตก เป็นคนพูดตรงไปตรงมา และเสียงดัง แต่ หลวงวิชิตอัศกร ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา พูดไม่ใคร่ชัดเสียงออกจะแฉวง ๆ

ลักษณะอื่นของตัวละครประเภทที่ 7 ไค้แก่

ไม่ใคร่เกรงใจผู้อื่น หรือไม่ใคร่เกรงนาย ไค้แก่ขุนประกาศกิจการ ในเรื่อง กลแตก อ้ายมั่ง ในเรื่อง จักรการรัยเสด็จ และ อ้ายโพล้ง ในเรื่อง ไม่โกรธ แต่ตัวละครที่รู้จักกาละเทศะก็มี คือ ดึก ในเรื่อง บวงมาร

สำหรับตัวละครที่กล่าวกรรยา ไค้แก่ หลวงวร เวสวิสิฐ ในเรื่อง น้อย อินทเสน และ หลวงวิชิตอัศกร ในเรื่อง ขนมสมกับน้ำยา

ลักษณะเฉพาะของตัวละครประเภทที่ 7 มีดังต่อไปนี้ คือ
ใจเย็น ไค้แก่ นายบัว ในเรื่อง หมิ่นประมาทศาล

กตัญญูทวนายจ้าง ไค้แก่ ดึก ในเรื่อง บวงมาร

มีฐานะดี ซลาด ไค้แก่ หลวงวร เวสวิสิฐ ในเรื่อง น้อย อินทเสน

แต่งกายเรียบ ๆ แต่เห็นไค้ว่าค่อนข้างจน ไค้แก่ ขุนประกาศกิจการ ในเรื่อง กลแตก

จากรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของตัวละคร สรุปไค้ว่า ลักษณะส่วนใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยมให้ตัวละครมี คือ ฉลาด หรือ ค่อนข้างฉลาด เจ้าคารม และไม่ใคร่เกรงใจผู้อื่น ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะทำให้ตัวละครประเภทที่ 7 สามารถ

แสดงความกึกก้องความเห็นของตนอย่างตรงไปตรงมา และให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมได้ จะมีตัวละครที่ให้ผู้ชมเพลิดเพลินด้วยท่าทางเซ่อ ๆ เพียงไม่กี่ตัวดังที่กล่าวแล้วข้างต้น สำหรับลักษณะเฉพาะก็เป็นไปตามบทบาทของแต่ละตัว และเพื่อให้เป็นตัวละครที่ดูสมจริง เช่น การที่นายบัวเป็นผู้รายใจเย็น ก็เนื่องจากในบทละครเรื่องหมิ่นประมาทศาลเป็นการพูดโต้ตอบระหว่างนายบัว และหลวงพิทักษ์ธรรมบุญกิจ จึงเป็นการสมควรที่จะให้นายบัวใจเย็นในการเป็นนักของเบา จนหลวงพิทักษ์ ๆ คั้นมาพบ และโต้คารมกันจนแสดงให้ผู้ชมเห็นได้ว่า นายบัว "หมิ่นประมาทศาล" ทั้งทางการกระทำและวาจาของตน เป็นต้น

บทกลอนที่จะให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมหรือผู้อ่านพระราชนิพนธ์บทละครพูด มิได้มีเพียงจากตัวละครดั่งไคกล่าวแล้วข้างต้นเท่านั้น พระราชนิพนธ์บทละครพูดบางเรื่อง เช่น เรื่อง หาโลกใบ ไม่มีตัวละครใดที่จะจัดเป็นตัวละครอย่างแท้จริง แต่ผู้ชมอาจจะได้รับความขบขันจากความเห็นของตัวละครบางตัว เช่น หลวงประกาศ ฯ ซึ่งไม่เลิกเล่นการพนันเพราะอ้างว่าต้องการแสดงให้เห็นว่า เป็นการ เล่นด้วยความพอใจไม่ได้คือการพนัน แต่ขี้เล็กไม่เลิก เพราะยังพอใจที่จะเล่นอยู่ หรือจากการที่นายยามไม่เคยจับขโมยได้ โดยมีข้อแก้ตัวว่าเหตุที่จับไม่ได้ นั้น เพราะในเวลาที่ยามขึ้นตนกำลังตรวจตราบริเวณอื่นอยู่ เป็นต้น หรือ ในเรื่อง จักรการรับเสด็จ นอกจากจะมีตัวละครที่จัดว่าเป็นตัวละคร คือ อายมั่ง แล้ว ตัวละครตัวอื่น ๆ ในเรื่องมีส่วนมากจะทำให้ผู้ชมหรือผู้อ่านรู้สึกขบขันได้แทบทุกตัว จากการกระทำที่พยายามจัดการรับเสด็จอย่างเต็มที่โดยเฉพาะ การขำว่า เจ้านายที่จะเสด็จมานั้นเป็น "คอยุโรป" ดังนั้น จะจัดการรับเสด็จอย่างไรก็พยายามที่จะให้ "ลงแผนยุโรป" และตัวละครบางตัว เช่น กุณหญิงน้อย ภริยาพระยาศรีบุรีรัมย์ จะทำให้ผู้ชมขบขันได้จากอุปนิสัยใจน้อย แสงงอน และวาจาประชดประชัน ในเรื่อง "เจ้าข้า, สारวดี!" ก็เช่นกัน นอกจากผู้ชมหรือผู้อ่านจะได้รับความขบขันจากตัวละครโดยตรงแล้ว ก็ยังมีขบขันจากความขลุ่ยมนในการหาทางเปลี่ยนเสื้อผ้าจากชุดผลเรือนเป็นชุดทหาร จากอุปนิสัยของตัวละครบางตัว เช่น การเคร่งวินัยจนเกินไปของพระพิทักษ์ ฯ จากบทสนทนาของตัวละครอื่น ๆ เช่น ระหว่าง นฤมล สงวน และ เกอตอนหนึ่ง ว่า

นฤมล "ไม่เป็นไรดอกเดอ ถึงแกจะต้องไปติดห้องขัง คุณสงวนก็คงจัดการ
ส่งเสียให้แก่อิ่มหน้าสำราญเป็นแน่; อยากรู้อะไรแมสงวน"

สงวน "แน่ละ"

เดอ "ก็มันเป็นพระเดชพระคุณมากอยู่ละขอรับ, แต่ให้ผมอยู่กินข้างนอกห้อง
ขังมีดีกว่าหรือขอรับ?"

นฤมล "โบราณท่านยอมวานะเดอ, อาสาเจ้าจนตัวตาย อาสานายให้
พอแรง."

เดอ "ขอรับ, แต่ผมเห็นว่าอาสาจนคิดตารางอยู่ข้างจะเหลือรับอยู่สักหน่อย!"¹

และจากการแสดงของสงวนผู้เป็นตัวเอกฝ่ายหญิง ในตอนท้ายที่ "เชิญรับประทานข้าวต้มเป็ด"
จากหม้อข้าวต้มที่เอาหมวกทหารขอนมาให้กับนายร้อยตรีเจริญ วัฒนานนท์ โดยดอกพระพิทักษ์ ๓
ว่า นายร้อยตรีเจริญป่วย ต้องการรับประทานข้าวต้ม แต่ถูกพระพิทักษ์ ๓ จับเท็จโก่งเสียก่อน

นอกจากนี้ ในเรื่อง น้อย อินทเสน ผู้ชมหรือผู้อ่านจะได้รับความขบขันจากสิ่ง
ต่าง ๆ หลายสิ่ง ดังต่อไปนี้ คือ

1. เนื้อเรื่องที่เป็นเรื่องของการปลอมตัว
2. ลักษณะท่าทางและคำพูดของตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะชวนให้หัวเราะ คือ หลวงวร เวส-
วิสิฐ และแม่มลิ
3. คำพูดของตัวละครอื่น ๆ เช่นหลวงราชภักดีฯ เลาให้พระสมานบริกรฟังว่า เหตุที่
หลวงราชภักดีฯ เลิกติดต่อกับหญิงสาวผู้หนึ่ง เพราะพบนายทหารคนหนึ่งในห้องผู้หญิง และเกิด
ต่อสู้กันจนตายเสียตกบันได

¹ ศรีอยุธยา [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว] , "เจ้าข้า, สวรรค์!"
[ม.ป.ท., ม.ป.ป.] , หน้า 5.

พระสมาน	ใครตกกะไค
หลวงราชภักดี	นม
พระสมาน	เสียใจ เสียใจมาก
หลวงราชภักดี	นมก็เหมือนกัน
พระสมาน	แน่ละสิ เสียแรงคุณไคเลี้ยงคุณออกตีบตีขี้ยังประพดที่นอกใจคุณไค
หลวงราชภักดี	ไม่ใช่เช่นนั้น นมเสียใจที่ไม่ไครู้เสียก่อนว่าอายเจ้านมมันอยู่ บนนั้น ถ้าไครู้เสียก่อนละก็ - ฮือ !
พระสมาน	คุณจะได้เตรียมตัวไคดีกว่านั้น ยังงั้นฤ
หลวงราชภักดี	ถ้านมรุกอนักจะไคไม่ขึ้นไปให้เขาตอยตกกะไคชิมอรับ ¹

4. บางตอนก็เป็นแบบตลกร้าย (sick humour) เช่น ตอนที่หลวงราชภักดีบอก
แม่มาไลยว่าจะยิงตัวตาย

แม่มาไลย	โอย อย่าคะ ซอที
หลวงราชภักดี	ทำไม
แม่มาไลย	นั่นเป็นเบรานิงไม้ใจฤ
หลวงราชภักดี	จะ เบรานิง คีนัก (แกวงปืนไปมา)
แม่มาไลย	คุณหลวง คุณหลวง ระวังหนอย มันจะลันมาโคนอิจิเข้า ขึ้นชื่อว่าเบรานิงละอิจินักลันมันไมคอบจะลันออกไปทางที่ ตองการเลย

¹ พระชรรค์เพชร [พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว] , น้อย อินทเสน
(พิมพ์ครั้งที่ 2; พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิที, น.ป.ป.), หน้า 18 - 9.

หลวงราชภักดี อ้อ ที่หลอนวิตกอยู่แต่ความมันจะไปลั่นไปโดนหลอนเข้ายังงั้นถ้า
 แม่มาไลย ก็ยังงั้นนะซิ¹

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นย่อมแสดงว่าความขบขัน เพลิดเพลินในพระราชนิพนธ์
 บทละครพูดร้อยแก้วภาษาไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีทั้งความขบขันที่เกิด
 จากเนื้อหาของบทละคร และของตัวละครอื่น ๆ บางตัว นอกเหนือไปจากตัวตลกโดยตรง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 131 - 132.